

צה"ל הפך לשחקן הפוליטי הכי משפיע בישראל – ראיון עם קובי מיכאל ב'שבועי'

פרופ' קובי מיכאל הקים עליו צעקה, כשיצא נגד תופעת הסרבנות, בעקבות הרפורמה המשפטית. "כאזרחים, אנשי מילואים יכולים למחות ברחובות כמה שהם רוצים, אבל אסור להם לגייס את מעמדם הצבאי לצורך התנגדות אזרחית". אצל חלק מהאנשים, הפלורליזם תלוי בזה שאחשוב כמוהם. זו עריצות אינטלקטואלית".

משה ויסטוך / 28.4.23

....

על השולחן והנחה את שר הביטחון והרמטכ"ל לפעול נגד הסרבנות, ואז השפה שלהם באמת השתנתה. במ"קרים כאלה חובה על הדרג המדיני להיות נחוש מול מערכת הביטחון מהרגע הראשון".

◀ מה דעתך על הדרישות מהמכון למחקרי ביטחון לאומי להסיר את המאמר שלך?

"אני בעד פלורליזם וריבוי דעות, אבל אצל חלק מהאנשים כנראה מדובר ב'פלורליזם כל זמן שאתה חושב כמוני'. כשזה קורה באקדמיה, זו עריצות אינטלקטואלית. אבל אני חייב להגיד שקיבלתי גם הרבה מאוד תגובות חיוביות מחבריי באקדמיה, שהסכימו עם עמדתי וסברו שמדובר בדברים חשובים".

◀ אז אחרי שהסכר נפרץ כהגדרתך, מה בכל זאת אפשר לעשות כדי לבלום ולפתור את הבעיה?

"ראשית, צריך להכיר בכך שיש בעיה. אם יש אנשים בתוך ומחוץ לצבא שחושבים שאין לנו בכלל בעיה, והדברים שאני אומר הם 'בוזיים' כפי שחלק כינו אותם וחל"קם אפילו טענו שאני בעצמי בוזי, אז לא נצילית להתמודד עם הבעיה. חובה עלינו, כפי שקורה בצבא האמריקאי שחוות משבר דומה ופוליטיזציה, לפתוח בסדרת חינוך מקיפה עבור קצינים מדרגת מ"פ ומעלה על סדרי העניינים במשטר דמוקרטי. "בסופו של דבר, מטרתי הייתה להצביע על הבעיה הקשה שבפניה אנחנו ניצבים כחברה וכמדינה – שהסכר נפרץ, ושאנחנו חייבים לה"קים אותו מחדש ולבחון את הדברים. האירועים האחרונים חמורים ואף מסוכנים".

◀ איפה צה"ל טעה?

"במבחן התוצאה, הפעולה וההתארגנות הקולקטיבית של הטייסים יצרו מגוון של לחץ על מפקד חיל האוויר והרמטכ"ל. הם חשבו שיצ"ליחו להכיל את הבעיה בתוך הצבא, אבל הם לא הצליחו. המוחים הש"תמשו בפעולת המחאה שלהם ככלי במחאה הציבורית, מה שהיה מאוד משפיע ומשמעותי.

"זה הרעיד את אמות הסיפים בתוך הצבא. הרמטכ"ל ומח"א היו מוטרדים

צבא יאבד את אחיזתו ומעמדו בחברה הישראלית כשחקן א-פוליטי, ובעיני חלק נכבד מהציבור הישראלי ייתפס כשחקן פוליטי לכל דבר. זה ישליך על התנהלות והתנהגות הציבור כלפי הצבא. הנכס הכי חשוב שיש לצה"ל הוא אמון הציבור, והאמון הזה נפגע. "מעבר לכך, האירועים האחרונים יצרו פגיעה קשה מאוד ביחסי הדרג המדיני והצבאי. נוצר משבר אמון רציני. במבחן התוצאה, מבלי שהייתה

מחר תקום ממשלה שתוצאה לבצע התנתקות. קציני מילואים יטענו שלפנות אנשים מבתיים הופך את ישראל למדינה לא דמוקרטית, ובכך יכופפו את הממשלה וימנעו את הפינוי. מה ההבדל? מה יגידו אז?

והציפו את זה לשר הביטחון, שגם הוא לא ניהל את האירוע כמו שצ"ריך – והציף את זה לראש הממשלה. כשחשב שהוא לא מקבל מענה, החל כדור השלג הפוליטי. בכך, למעשה, הסכר נפרץ".

◀ מה שר הביטחון והרמטכ"ל היו אמורים לעשות?

"תפקידי להצביע על הכשל. הצבא כשל בשמירה על עצמו כגוף א-פוליטי, ובסוף הפך להיות הגוף הפוליטי המשפיע ביותר".

◀ מה חלקן של הדרג המדיני בסייפור?

"גם הפיקוח האזרחי על הצבא כשל כאן. הדרג המדיני חייב להבין את חשיבותו של מבחן הנחישות. לאחר המשבר הפוליטי, בנימין נתניהו דפק

כוונה לכך, הדרג הצבאי כפה על הדרג המדיני נסיגה מכוונה וממטרה שהוא רצה לממש. זה היפוך יוצרות שלא יכול להיות במדינה דמוקרטית. הדרג המדיני יתקשה לסמוך על המלצותיו של הדרג הצבאי, וייתחסס אליהן בחשדנות כי הוא ישאל את עצמו איזו אג'נדה נסתרת יש לו".

לבנות מחדש את הסכר

לשיטתו, "לחשיבה המדינית יש עליונות על זו הצבאית. במדינה דמוקרטית, לדרג המדיני מותר לטעות והיחיד שיכול להעניש אותו על כך ולגבות ממנו מחיר הוא הבוחר, האזרח. הצבא לא צריך להיות שומר הסף להחלטות של הדרג המדיני".